

Chị Yên

Tác Giả: HÉ DzÉnh

Thứ Tư:, 20 Tháng 10 Năm 2010 12:08

Chính tên chị là An. Mẹ tôi gọi tránh ra là Yên. Yên là con nuôi mẹ tôi, nuôi để thay cho người nhà, để có ai hỏi thì báo: nó là con nuôi tôi.

Mẹ tôi thỉnh thoảng mua cho ta vài cái giá hai quan tiền vào một năm một lần, đôi kém. Yên biết phần mình là con nuôi, nên không bao giờ lên mặt với tôi hết. Ngày tôi còn nhỏ, Yên trông nom tôi. Đó là người bạn gái ngày xưa, để sau này thành một người chị ruột thịt. Khi ra, để với Yên, tôi chịu lòng từ, trung thành của Yên, mẹ tôi nhìn nhận, tôi không khi nào ngượng. Ngày nay, tuy Yên không còn sống chung với tôi trên quê đất này nữa, nhưng hình ảnh Yên vẫn theo tôi bên những hình ảnh thân mẹ khác.

Ph n Bắc k x a- Hình minh h a

Ch Yên có m t thân hình g y nh ng, trái h n i v i cái s c dai đ ng c a ch . Cái ngh thu t đ c nh t, cái ngh thu t đ t đ c đ n đ t i cao c a Yên, là b h t năm t c i trong m t ngày li n. M t i đ m đang là th mà v n ph i l c đ u, m i l n thu t i cái k công y.

M t hôm, ch Yên c m dao r a b c i, vô ý đ l i dao ph p vào đ u ngón chân cái b n ra cách đ y vài th c. Không m t ti ng kêu, ch l y v t áo b t ngay ch máu ch y, lê đ n nh t

Chị Yên

Tác Giả: H Dz nh

Thứ Tư:, 20 Tháng 10 Năm 2010 12:08

Đu ngón chân lia ra kia, chị p l i. Tuy b th ng, chị v n b c i, v i m t v đi m tnh không hai.

Không ph i chị Yên b m tôi b c đ i, nh ng vì tính chị thích làm, nên Yên t mu n đ y đ a mình luôn. Ng i con gái y, su t trong m i m y năm tr i, đã chị ng ki n c nh lên xu ng c a gia đình tôi, đã chia chung ni m vui v , n i nghèo kh v i m i ng i trong nhà. Ngày hai l t, chị gánh hàng cho m tôi đi, v chị , ti ng k o k t c a chi c đon tre trên vai, bình yên nh p v i tháng ngày âm u, v ng m i xa hoa c a m t ng i đàn bà Vi t Nam chân chính.

Chị Yên c a tôi không đ p, nh ng có duyên. Chị ăn tr u c n chị và vá vai m t cách tài tình. Đôi khi có ai gi u c t chị , chị chị yên l ng. Tôi không hi u có ph i vì chị u th ng chị u khó nh v y mà đi Yên chị là m t chu i ngày đau kh , nó thu ng n cu c s ng c a Yên l i không?

Tr c sau, d i s phán xét nghiêm nh t c a k ni m, đ i v i chị Yên, tôi v n là ng i b i b c. Chị b i b c, tôi cho còn là nh , tôi toan m n hai ti ng "dã man". Tôi không th nào quên đ c, m t hôm, đi h c v , l c n i không th y cá thu, th cá tôi a nh t, vì chị đã đ cho mèo tha m t r i, tôi nóng m t, s n đôi giày đang đi, nh m x ng ng chân chị mà chị t m t cái th t m nh. Yên nh m m t l i, nghi n rằng chị u đ ng s tàn ác c a tôi. Chị t nghe ti ng gu c c a m tôi xu ng nhà, Yên v i đ ng lên, xuýt xoa:

- Khi p! Cái b c c a cao quá, v p ph i luôn!

M tôi l m chị mà m ng:

- Rõ mù! Ng i ta đi thì chị ng vi c gì. Chị đ c cái b th t!

Tôi không còn bi t nói th nào c , nên yên l ng. Đi m tôi đi kh i, tôi tháo đôi giày tây ra, tró c hai chi c làm m t, đ nh v t xu ng ao. Chị Yên th y th , v i can tôi:

- Đ ng em! V t giày đi l m h i không th y, m đánh chị t!

Tôi ph ng ph u tr i:

- Nó đá ch , thì em v t quách nó đi.

Đôi giày y, tôi đem ném nó vào m t xó, nói thác v i m tôi là đau chân ph i đi gu c. Tôi v t nó đi, nh ng th nh tho ng Yên i mang nó ra lau chùi, làm tôi phát g t:

- Ch còn ti c nó làm gì n a. Đ em ch t nó ra.

Tôi ch t nó ra th t. T đ y, không bao gi tôi còn dùng th giày tây m m nhái và có ng nh th n a. Th m chí tôi ghét lây c nh ng ng i mang nó. Tôi th ng Yên ngày m t thêm, b i ch tôi đá Yên đã loét thành m t m n sâu qu ng, r i bi n thành m t v t s o thâm đen. Lòng tôi đòi phen th t i, rùng r n nghĩ đ n cái c ch hung hãn c a mình. Còn Yên, Yên không nghĩ gì h t. M i i n tôi nh c i chuy n x a, Yên ch c i mà g t đi:

- Trò con nít, nh c i làm gì!

Lòng Yên ch bi t có trung thành và t n t y. Yên không th nào nh tôi, m t ng i t t o ra đau kh đ s ng, đ sung s ng vì th y mình đau kh h n ng i. Tâm h n m c kín đáo c a ng i con gái y ch hé m đ rung đ ng vì m t trong s nh ng ng i thích Yên.

Tôi bi t chuy n, trêu Yên, và Yên ch đ m t. Yên không bi t ch nên v n nh tôi đ c các truy n Ph m Công Cúc Hoa cho nghe. Yên thu c lòng t ng đ n và đôi khi ngâm lên. D i ánh sáng c a ng n đèn d u con, nhi u t i, Yên chăm chú nghe tôi đ c, và đôi lúc đ c theo.

Cu i năm y, ng i yêu Yên đ n h i Yên. M tôi b ng lòng g , nh ng b o đ i đ n h t tang ba tôi. Non ba năm đ i v i ng i con gái y có là bao, đó ch là m t s đ i ch nh nh t, bên c nh nh ng công vi c liên miên. H n n a, ch Yên i không bi t th nào là ph n b i, thì m i tình ch th m nuôi trong lòng h n ph i là đ p đ , th y chung.

Chị Yên

Tác Giả: H Dz nh

Thứ Tư,, 20 Tháng 10 Năm 2010 12:08

Trong gia đình tôi, sau ngày ba tôi mất, x y ra nhiều chuyện bất bình giữa mẹ tôi và dì ghẻ tôi, chuyện bất bình kéo theo nó cũng mất cảm nhận chia sẻ vĩnh viễn. Hôm cãi nhau, hai người xung đột nhau. Chị Yên giúp mẹ tôi mất cách để sống. Chị lặn vào góc tóc cho mẹ tôi, chắt chắt, chắt xé nhúng nhúng và phải khác, trong khi tôi vừa khóc vừa chạy loạng quạng. Rút cục, chị Yên để tôi sống, chị Yên sống, chị Yên sống, chị Yên sống. Chị Yên sống.

- Giá chúng nó còn đánh mẹ nữa, thì chị cho nhè đòn.

Trông chị Yên lúc này đẹp gan dạ. Ai dám bắt nó đó là mất người con gái nhà quê, mất người con gái giỏi giang, yểu tử? Yên trung thành trên hết, trung thành người trung thành. Tuy nghèo nhưng chị Yên không bao giờ lấy chồng, mặc dù nhiều lúc mẹ tôi giao chìa khóa cho chị giữ.

Vấn đề của Yên là vài hào chị giữ trong thùng gạo ăn trước. Chị Yên có cái chiêng gõ nhịp hình bầu dục, cái chiêng gõ để mẹ tôi, và bằng những thanh này, Yên giữ gìn nhan sắc để mẹ tôi ngày đẹp đẹp trong đời Yên. Người thiêu nê Việt Nam gõ nhịp mẹ tôi còn mất cách trang sức khác là soi dung nhan mình trên làn nước giếng nước, rồi lấy tay tạt ra bên tai mái tóc đen lạnh lạnh.

Bánh quà nhúng nước sau bữa cơm tôi đi chợ về, tôi đem chia cho Yên. Nhưng Yên đã dành, trả lời cho tôi. Tôi hỏi chị:

- Sao bánh ngon thế mà chị không ăn?

Yên đáp, đôi mắt buồn buồn:

- Chị lớn rồi, chị không thích ăn nữa.

- Chị lớn rồi, chị đi lấy chồng phải không?

Chị Yên

Tác Giả: Há Dzánh

Thứ Tư:, 20 Tháng 10 Năm 2010 12:08

Yên hỏi tôi, đáp:

- Không, chị không lấy chồng, chị ở với mẹ và em.

Yên hay ru tôi ngủ. Tôi nghe hát của Yên rất buồn, buồn vì lòng Yên buồn, hay vì tôi ngàn xưa đã nghe hát ru em buồn buồn như thế? Câu Yên thường hát là:

Cát bay vàng rơi ra vàng

Những người quân tử đời càng đĩnh ninh

Nếu vẫn mà bây giờ tôi tin là người, thì tôi nghe hát xưa kia, biết đâu, rơi không là tâm hồn Yên mất ít?

Nghe trong tình thơ người của mẹ, trong tình thơ người của Yên, tôi say sưa trên những mảnh giấy năm xưa đã nghe được, và chị tôi như đây, cách đây không bao lâu, đã tin rằng người của Việt Nam, quê hương thơ hai của tôi, còn đẹp lắm, người người nơi nơi tôi vẫn rất đời hiện tại!

Đã bao nhiêu lần, cánh mây xuân nghe nghe trên quãng đường đầy hoa hồng, trên dòng nước sông trong, đã bao nhiêu lần, những người đàn bà nhà quê đầu khố, chua xót, những người bạn sống quên lãng trong lũy tre xanh!

Hỡi người của Việt Nam! Tôi nghiêng lòng xuống Người, trên những luống cày mà những người thợ mìn còn phụng phịu, vì tôi đã từng nghe người nói và nói tiếng nói của Người, vì tôi đã yêu Người trên bất cứ tấc đất với của tôn giáo. Trên đời đời súc tích những tinh hoa của văn chương, những công trình của lịch sử, tôi còn ghi nhớ những bóng dáng người xưa tôi thường yêu, và trong số những người này, chị Yên tôi là một.

Tôi kể một chuyện chị Yên.

Chị Yên

Tác Giả: H Dz nh

Thứ Tư,, 20 Tháng 10 Năm 2010 12:08

Hình nhạ bao giạ chị Yên cũng đạ ng trạ c mạ t tôi vạ i nhạ ng nét nhạ nhó, vạ i cái thân hình gạ y oạ t vì sạ c gieo nạ ng cạ a đau thạ ng. Chị Yên chạ t rạ i, nhạ ng chạ t nhạ chị Yên là thoát. Tôi sạ ng không hạ n mạ t chiạ c lá lạ c, mạ t cánh mây vạ ng. Tôi lạ n rạ i, tôi đã hiạ u thạ nào là bạ n phạ n mạ t ngạ i sạ ng. Tôi đã biạ t thạ nào là tha thạ , mạ c đạ u mạ i khi nhìn lạ i thạ i xạ a, tôi vạ n cảm ghét hình ạ nh con ngạ i đáng nguyạ n rạ a mà đã có lạ n tôi tạ chạ i không nhạ n trong sạ hạ nhà tôi.

Còn hạ n hai tháng nạ a đạ n ngày cạ i chị Yên thì nhà tôi nhạ n chạ a thêm mạ t ngạ i khách: cạ u hạ tôi. Đó là mạ t cái bóng thân thích lạ c đi đạu lâu ngày, rạ i mạ t hôm, không hiạ u vì túng tí n hay buạ n sao đó, sạ xuạ ng cái mái nhà quen biạ t mạ t cách vô lý và hạ t sạ c vô duyên. Tôi không ạ a đạ c nhạ ng hạ ng ngạ i nhạ thạ , nhạ ng ngạ i sạ ng không ra sạ ng, giạ ng cạ p tay trên hạ nh phúc không thuạ c vạ mình.

Tôi hạ i mạ tôi:

- Cái ngạ i nào đạ y mạ ? Con trông ghét lạ m!

Mạ tôi trạ n mạ t lên:

- Hạ n nào! Cạ u mà y đạ y! Mạ t giạ t máu đạo còn hạ n ao nạ c lạ!

Cạ u thì cạ u, tôi nhạ t đạ nh không ạ a. Tình cạ m cạ a tôi trao cho ai, tôi muạ n nó thạ ng mạ t mạ ch. Bạ t nó quạ o lạ i hay xiên đi, tôi rạ t hạ m hạ c. Đạ n mạ i bạ a cạ m, tôi so cho ngạ i y mạ t đôi đũa xạ u nhạ t, nhạ ng chị Yên lạ i đạ i ngay cho đôi đũa đạ p, Yên làm nhạ thạ chạ là do lòng tạ tạ , nhạ ng có ai hiạ u lòng tạ tạ cho Yên? Yên đã bạ hiạ u lạ m mạ t cách tai hạ i.

Cạ u tôi trông ngạ i xạ u thạ nào y, ăn thì ăn nhiạ u, ngạ lạ i ngạ mê mạ t đạ n tám chín giạ . Tạ ngày có mạ t vạ khách y, tôi mạ t vui. Chị Yên chạ c cũng không vui gì, nhạ ng tính tình kín đáo. Yên không đạ lạ vạ bạ t mẫn nhạ tôi. Có cái bóng gì hạ t lên ngày sạ ng vui tạ i cạ a tôi, làm tôi khó chạ u.

Chị Yên

Tác Giả: Há Dzánh

Thứ Tư:, 20 Tháng 10 Năm 2010 12:08

Chị Yên hay dáy sám đun nác pha trà. Biết là áy, cáu tôi cũng lò mò dáy sám, vào bếp, ngồi ngay cánh Yên. Mẹ tôi nhìn xuáng bếp, tôi liền nhìn tiát lên vì cái dáng điáu đáng ghét của cáu. Tôi bảo chị Yên:

- Sao chị không cháa cái mát áy ra?

- Cháa mát làm sao đác, vì cáu áy là ngái nhà kia mà!

Tôi biết chị Yên đau kháhám. Chị bảo váng, bảo ngáng, đỡ tình đỡ tái. Mát hôm không nán đác gián náa, tôi bảo mẹ tôi:

- Mẹ á, mẹ đái quách cái cáu gì đi!

Má tôi ngáng tay khâu, liền mátôi:

- Lán này là lán thá máy rái há?

Tôi ngáp ngáng:

- Cáu áy... cáu áy...

Nháng tôi im bát, chị y vái ra ngoài sân. Tôi biết là náu nói rõ sá thác ra, trong nhà tôi sá có sá xô xát, và chị Yên sá không còn đác "cát bay vàng lái ra vàng" náa. Cán tác gián, hán hác, tôi trút cá vào bếp cáng ra Hà Nội cho anh tôi:

Anh ái,

Chị Yên

Tác Giả: H Dz nh

Thứ Tư, 20 Tháng 10 Năm 2010 12:08

nhà ta có cái ngõ i c u gì y. Trông c u y em ch mu n đánh ch t đi thôi. C u ta c sán i g n ch Yên r i c i th nào y. Em nghĩ giá anh có nhà thì m y mà chúng mình ch làm nên chuy n. Không tin anh c v nhà mà xem, em không nói d i đâu. Chúc anh bình yên. Em t c l m anh .

Tái bút: Anh có v thì mua bánh v nhé. Anh mua c khăn chít đ u c a ch Yên n a. V mà xem, mau lên anh !

Vi t xong th , tôi h l m, nh th m:

- R i phen này bi t tay nhau!

M tôi v n không hay bi t gì h t, v n l ng l ngày hai bu i đi v ch , đ u đ u mua cho c u tôi nh ng th c nh m r u. Tôi ng a m t l m, nh ng không bi t làm sao đ c. Yên cũng d n d n lây cái bu n c a tôi. Yên hay ng i m t mình, th nh tho ng l i th dài. M t sáng, tôi th c d y s m, thì đã nghe ti ng c u tôi nói trong b p:

- Trông Yên ng i bên l a hay l m!

Không có ti ng tr l i, r i ti ng ti p theo:

- Ng i ta khen còn làm b !

Tôi v i g i to lên:

- Ch Yên ra đây, ch Yên!

Chị Yên

Tác Giả: H Dz nh

Thứ Tư, 20 Tháng 10 Năm 2010 12:08

Yên vỗ đầu c d p t t, ch y ra v i tôi, nét mặt h t h i, xanh ng t. Tôi c m tay ch mà t i nghi p h . Yên nhìn tôi, l v c m n, r i l y d i y m lau n c m t. T đ y, tôi không g i cái ng i kia là c u n a, tôi g i là "y" hay "này", m i khi b t bu c ph i nói chuy n v i.

R i đ n m t sáng kia - đ c ác thay là cái sáng hôm y - tôi đang ng thì ch t m t bàn tay đánh th c tôi đ y. Tôi h t ho ng nh n ra là Yên, Yên đang khóc. Lúc y tr i sáng ch a r m t ng i. Ng n đèn canh tr m v n leo lét cháy, đ t. Tôi ng i đ y, h i ch :

- Sao ch khóc?

Yên l c đ u, không đáp, mãi sau m i n c n :

- Em i, ch đi đây.

Tôi r ng r i:

- Chị Yên đi đâu? Ai đánh ch Yên?

Yên nh ch t bi t câu nói c a mình là h , nên v i ch a l i:

- Không ai đánh ch h t! Ch đi r i ch l i v !

Th y tôi gi r i t l y v t áo, mà bên ngoài thì đã có ti ng gà gáy báo trắng h tu n lên, Yên nóng ru t:

- Ch ra t nh mua hàng cho m . Em có ti n cho ch vay m y hào.

Chị Yên

Tác Giả: H Dz nh

Thứ Tư, 20 Tháng 10 Năm 2010 12:08

Tôi l c r ng đ a cho Yên m t đ ng b c, ti n m tôi cho đ mua sách. Chị Yên còn n m tay tôi m y l t n a r i m i b c ra đi.

Bên ngoài, ti ng m t con chó s a bóng trắng l nh. Tôi b t đ u tr l i gi ng ng , thì ch t nghĩ đ n m t s . Tâm linh vô cùng sáng su t c a tu i tr đã cho phép tôi phác v m t chuy n ghê ng i. Tôi nh y xu ng đ t, g i:

- C u! C u đâu r i!

Không có ti ng th a. Tôi v n to ng n đèn lên, ch y l i lay tay c u. S thông minh riêng làm tôi ng r ng cách ng c a c u tôi là gi v . Đ i tôi lay đ n l n th năm - ng i l n ai l i ng mê th nh - c u tôi m i choàng t nh d y, làm ra v ng ngác nhìn tôi. Tr c c p m t m ra không v ng m t bóng m t nào c a gi c ng , tôi t c điên lên:

- à, ra c u g m th t! C u t i th t!

C u tôi t v kinh ng c, h i tôi:

- Sao cháu l i b o c u t i?

Tôi càng t c thêm:

- Còn không t i! Đ c, đ tôi mách v i m tôi cho mà xem!

Sáng hôm sau, v quý khách y v i vàng t giã nhà tôi, nói d i là đã tìm đ c v c làm.

Chị Yên

Tác Giả: H Dz nh

Thứ Tư, 20 Tháng 10 Năm 2010 12:08

Câu chuyện trên kia, tôi không dám nói cho ai biết. Tôi chỉ hiểu nó bằng khi hiểu thông minh của trẻ nhỏ, mà không biết được tang chương. Ròng rã trong hai năm trời tìm kiếm, mà tôi tìm thấy chị Yên ở làng Nhị gôn thị xã Thanh Hóa, an phận bên mặt người chị bằng ngày ngày xe đá vôi trắng nhúng hình tượng xinh xinh...

Tôi sống bên núi Nhị, bên chị tôi, trong hơn năm trời nữa, hàng ngày, lúc cuộc đời bắt đầu chớm buồn, nhúng ý vẽ đậm đà của mặt mặt tình cao quý.

Ở Hà Nội, hiểu lúc tôi bắt buộc quên mặt người chị nuôi của tôi đi, vì phận son và phù hoa đã quyên tôi đi xa ngày trời quá. Trong mặt bắt buộc thiếp ra Hà Nội thăm tôi, mà tôi báo tin chị Yên đã chết, mặt tháng sau chương và hai tháng trời của con trai. Mà tôi thêm: "à, ra nhà nó bắt trùng làm đậy con".

Thật là hết, mặt trong nhúng tên khách buồn bã nhét của gia đình tôi. Trên đỉnh núi Nhị ngày nay vẫn còn nhô lên mặt mô đá, tượng hình người mẹ dắt con, đứng bằng trong quầng bao la vô hạn. Và ngày nay, mặt ở thị xã Thanh Hóa, người trong tàu, đưa mặt nhìn mô đá cũ, tôi nghĩ đó là hình dáng người chị dắt em...

Tháng hai, 1939